

LÄHEMAD ÜRITUSED

Kolmapäeval, 1. oktoobril kell 12.00 – Tallinna Matkamajas (Raekoja plats 18) Eesti Spordiajaloo Seltsi koolituspäev, kus ajaloo professor **Raimo Pullat** jagab õpetussõnu ajaloo uurimiseks ja kirjapanekuks. Samuti on võimalus kuulda Eesti Sporditeabe Sihtasutuse juhatajalt **Sven Sommerilt** uue asutuse esimestest tegemistest ja plaanidest tulevikuks.

Neljapäeval, 23. oktoobril kell 16.00 – Kalevi Sportlasklubis (Pärnu mnt. 41, Tallinn) toimub **ESAS-i Tallinna osakonna seltsiõhtu**, kus pakutakse võimalust tutvustada oma käsilolevat uurimisteemat.

Teisipäeval, 18. novembril kell 11.00 – Viljandi Maavalitsuse saalis (Vabaduse väljak 1) toimub **III Viljandimaa spordiajaloo päev**. Jätkub mulgimaa pealesõjaaegse spordiliikumise käsitlemine.

Neljapäeval, 20. novembril kell 16.00 – Kalevi Sportlasklubis (Pärnu mnt. 41, Tallinn) toimub **ESAS-i Tallinna osakonna aruandevalimiskoosolek**.

Kolmapäeval, 5. novembril kell 12.00 – **ESAS-i seltsipäev** Eesti Spordimuuseumis. Oma mälestusi on lubanud tulla jagama Eesti kümnevõistluse üks säravamaid tähti **Uno Palu**.

Reedel, 28. novembril kell 12.00 – **Eesti Spordiajaloo Seltsi aruandevalimiskoosolek koos ettekandepäevaga** (prof. Mati Pääsuke räägib kuhu on jõudnud spordi kõrgharidus Tartu Ülikoolis 75 aastaga) Eesti Spordimuuseumi ruumides Tartus, Rütli tn 15. **Oodatud on kõik seltsi liikmed!**

Seltsi liikmetel, kellel ei ole millegipärast võimalik ise kohale tulla, palume kirjaliku volitusega delegeerida ennast esindama koos hääleõigusega mõnda Teile usaldusväärset seltsikaaslast, kes kindlasti tuleb. Palume seda tingimata teha, sest kvoorumi puudumisel koosoleku kordamine toob kaasa seltsile tõsiseid finantsprobleeme.

Transpordi Tallinnast korraldab Tallinna osakonna juhatus, tallinlastel palume hoida oma juhatusega kontakti täpsema info saamiseks. Mujalt saabujatele kompenseeritakse kohalesõit avalduse ja sõidupiletite esitamisel.

Kolmapäeval, 3. detsembril kell 12.00 – ESAS-i seltsipäevale Eesti Spordimuuseumis on oodata **EOK asepresidenti Jüri Tamme**, kes räägib oma sporditeest ja vaadetest spordile praeguselt positsioonilt.

NB! NB! NB! Teatajas ilmunud informatsiooni ürituste kohta palume võtta osalemise kutsena, sest postikulude kokkuhoiu vajaduse tõttu ei pruugi iga ürituse kohta eraldi kutset järgneda.

KROONIKA

KAHEKORDNE OLÜMPIAVÕITJA MEENUTAS

2. juulil Eesti Spordimuuseumis näituse avamise eel toimus kohtumine Erika Salumäega. Spordiajaloo seltsi küsitluse põhjal tunnistati Erika Salumäe 20. sajandi Eesti parimaks ja ka populaarseimaks naissportlaseks.

Kahekordne olümpiavõitja meenutas lapsepõlve ja esimesi samme spordis Elva mändide all. Nooruses läbielatud raskused karastasid iseloomu ja tahet kuhugi välja jõuda. Mitmekülgse sportimisega laotud vundament oli sedavõrd vastupidav, et sellele sai rajada tugeva treeningu, mis viis trekisprindi maailma tippu. Erika Salumäe on esimene trekisprindi olümpiavõitja, kui see ala Soulis 1988 programmi võeti. Oma teise olümpiakulla sai ta tuua juba iseseisvale Eestile Barcelonast 1992. aastal. Erika Salumäe on ka kahekordne maailmameister (1987 ja 1989), lisaks on ta maailmameistrivõistlustelt võitnud 2 hõbe- (1984 ja 1986) ja 1 pronksmedali (1995). NSV Liidu meistriks on ta aastatel 1984-1991 tulnud 10 korral. Sportlaskarjääri jooksul püstitas ta trekisõidus 15 maailmarekordit. 1983-84, 1987-90 ja 1992 valiti Erika Salumäe Eesti parimaks naissportlaseks.

Sportimise viljad ei olnud üksnes medalid, vaid ka tahtejõud ja läbilöögivõime, mis on lubanud peale sportliku karjääri lõppu edukalt lülituda ühiskondlikku ellu. Erika Salumäe oli eelmise Riigikogu liige ja 1997. aastast on ta Eesti Olümpiakomitee liige.

SAJANDI SUURKUJUD RAHVA EES

Eesti Spordimuuseumis 2. juulil avatud näitus “XX sajandi Eesti spordi suurkujud” on toonud muuseumi juba arvukalt külastajaid, sest nii esinduslikku spordi väljapanekut pole nende müüride vahel enne nähtud. Üheksateistkümne eelmise sajandi kõige säravama sporditähe kõige väärtuslikumad sporditrofeed on eksponeeritud kõige mõjusamal viisil. Vitriinidest kiirgavad vastu kaheksa olümpiakulda, medalid maailma- ja Euroopa meistrivõistlustelt, karikad ja kõikvõimalikuma kujuga auhinnad paljudelt suurvõistlustelt. Näha saab spordivarustust, milles ja millega neid suurvõite sepitseti. Suurtelt pannoodelt vaatavad kõikvõimalikes poosides ja sporditegevuses vastu need mehed ja naised, keda Eesti Spordiajaloo Seltsi liikmed valisid populaarsemateks ning individuaalaladel, võistkonnaaladel ja tehnikaspordis kolmeks paremaks

XX sajandi sportlaseks. Kellel veel see unikaalne väljapanek nägemata, kiirustage siiski, kuigi esialgu planeeritud näituse lahtiolekuaega septembri lõpust on pikendatud veel tervelt kuu aega.

Erika Salumäe ja ESM-i direktor Mati Tolmoff avamas näitust

MAAILMA SPORDIAJALOOLASED KOHTUSID URBINOS

VII Rahvusvahelise Kehalise Kasvatuse ja Spordiajaloo Ühingu (ISHPES) kongress toimus 9.–14. juulini Itaalia ülikoolilinnas Urbinos.

Urbino ülikooli hoonetekompleks on tegelikult 4–5 kilomeetrit vanast, müüriaga piiratud linnakesest eemal. Suhteliselt uus ehitus on sobitatud maaliliste orgude vahel asuva mäe küljele nii, et eemalt ei paista omavahel galeriidega ühendatud hoonete suurus silma. Rohelus ja värske õhk loovad rahuliku ja tervisliku keskkonna õpinguteks. Samas kompleksis asub ka ühiselamu, kust auditooriumidesse ja laboratooriumidesse pääseb ilma õue minemata, samuti ruumikasse sööklasse. Nii et tudeng võib pühenduda täielikult õppetööle, sest linna ahvatlused jäävad mägede taha.

Sellesse rahulikku ja mugavasse ülikoolilinnakusse kogunenud ligi paarsada spordiajaloolast kogu maailmast kuulasid ära 120 ettekannet väga mitmetel teemadel, mida sidus kongressi üldteema – spordi ja kehalise kasvatuse hariduse ajalugu. Loomulikult nii suure arvu ettekannete juures töötati sektsioonides. Hommikuti päeva avanud suures auditooriumis toimunud plenaaristung järel jaguneti vastavalt huvidele veel nelja väiksemasse ruumi. Viie päeva jooksul toimus kokku 33 sessiooni. Tänu kliimaseadmetele sai unustada väljas valitsenud enam kui 30-kraadise suvesoojuse ja kuulata maailma juhtivate spordiajaloolaste huvitavaid loenguid. Kahjuks üht-teist läks kaduma keelebarjääride tõttu, sest korraldajad olid lubatud inglise-saksa-prantsuse sünkroontõlke korraldanud ainult suures auditooriumis, sektsioonides toimusid loengud ühes neist kolmest, ettekandjale meelepärases keeles. Kuna üsna arvukas osa ettekandjaid oli saabunud Itaalia kõrval eestkätt naabermaade, Prantsusmaa ja Saksamaa ülikoolidest, siis ainult inglise keelega polnud võimalik kõigest räägitust osa saada. Seda mõnevõrra korvab mitmes keeles teeside kogumik ja mõne aja pärast peaks ilmuma ka kongressi ettekannete väljaanne.

Anti teada ka järgmise kongressi toimumispaik. See leiab aset 2005. aastal Saksamaal, selle riigi spordiajaloo keskuses Kölnis, kus muide asub ka hiljaaegu renoveeritud Spordi- ja Olümpiamuuseum. Vaheaastal, s.o. 2004. aastal korraldatakse Kanadas ISHPES seminar teemal “Sport, traditsioonilised mängud, folkloor ja turism”.

VÕRKPALLI ASEMEL KORVPALL

6. augusti seltsipäevale oli lubanud tulla meenutusi jagama olümpiavõitja Viljar Loor, kuid kahjuks töökohustused ajasid selle kavatsuse nurja. Nii asenduski võrkpall korvpalliga, sest lahkelt oli valmis

korraldajaid hädast välja aitama meie naiste korvpalli säravaim täht Maret-Mai Otsa-Višnjova.

“Maika” kooliaja mitmekülgne kehaline tegevus ja sportimine rajas aluse hilisemale sportlikule edule. Korvpalliga tõsisem tutvus tuli alles ülikoolis, kui treener Edgar Naarits otsustas näidata, et ka Eesti naised võivad korvpalli hästi mängida.

Maailma- (1959) ja 4-kordsel Euroopa (1952, 1954, 1956 ja 1960) meistril oli pajatada palju huvitavat korvpalli kõõgipolelt NLiidu koondises. Edasine elukäik viis teda Valgevenesse kus ta 6 Eesti meistrititlit kõrvale kogus ka 5 Valgevene meistrititlit. Oma rikkalikke kogemusi ja ülikooli kehakultuuriharidust kasutas ta edukalt töötades pensionieani spordipedagoogina Kohtla-Järvel.

SUVEKOOL PEIPSI RANNAL

Augustikuu teisel nädalavahetusel toimus Tartu spordiveteranide suvekodus Lagedil ESAS-i II suvekool. Seekord oli osalejaid juba palju rohkem kui mullu. Kõige kaugemalt tulijad olid maakera kuklapolelt Austraaliast Valdemar Vilder ja üle mere Rootsist Jaan Sepp.

Suvekoolist osavõtjad Lagedil.

Kahe päeva jooksul said 35 ESAS-i liiget targemaks teemal „Kuidas valgustada spordiajalugu ajakirjanduses“. Eesti Spordilehe peatoimetaja Tiit Lääne tegi huvitava ajaloolise ülevaate, valgustas praegust olukorda

spordiajakirjanduses ning jagas kasulikke näpunäiteid artikli temaatika valimisel ja vormistamisel ajakirjandusele suupäraseks. Järgnenud mõttevahetus Juhan Maidlo juhtimisel viis arusaamisele, et spordiajalooliste artiklite ilmutamisel tuleb loomulikult järgida praeguseid trende ajakirjanduses, kuid olla ka ise järjekindlam ja visam oma kirjatöö pakkumisel.

Töö seminari vormis jätkus veel järgmiselgi päeval, kuna teised planeeritud ettekandjad (Sven Sommer ja Jüri Tamm) ei saanud sellel korral muude ülesannete tõttu kohale tulla. Rein Järva juhitud arutelu kandus ajakirjanduse teemadelt paratamatult ka muudele murettekitavatele probleemidele. Juhan Maidlo juhtis tähelepanu vajadusele spordiajaloo käsitlemisel silmas pidada üldajalugu ja poliitilist situatsiooni antud hetkel, ka arvas ta, et palju huvitavat seni varjul olnud materjali Eesti üldajaloo kohta võib nüüd kätte saada Moskva arhiividest. Hiljaaegu rakendatud sporditeabekeskusest loodetakse ajaloouringutes suurt abi ja Valdemar Vilderi seisukohta, et selle õige asupaik oleks olnud Spordimuuseumi juures, toetati elavalt. Spordimuuseumi tegemistest rääkis Aime Pärnakivi ja tõi esile, et viimasel ajal on tähelepanu all spordipersonid, näiteks Ruudi Toomsalu pärandi korrastamine ja süstematiseerimine praegu käib. Kümnekond albumitäit kõvasti kinnikleebitud unikaalseid fotosid sunnib meelde tuletama, et fotosid ei tohiks kleepida, sest liim rikub, samuti tuleks lisada pildiallkirjad isiku(te), aja, koha ja sündmusega. Ille Palm tutvustas oma tööjärge spordiveteranide mälestuste lindistamisel. Heldur Tüütsi lugu on kaante vahel, käsil on August Tähnas ja Vaike Kõresaar. Valdemar Vilderi küsimusele, millega tegeleb reklaamitud Eesti Isikuloo Keskus, teadis Rein Järva vastata, et paraku kommertsliku sugupuude uurimisega. Ölme Trisberg väljendas muret, et koolinoored tunnevad vähe meie spordikuulsusi. Juhan Maidlo arvas, et vast oleks abi koolidele võimaluse pakkumisest osaleda kas või ajalootunni raames meie seltsipäevadel, kus spordisuurused vahetult esinevad. Kalju Pluutus arvas, et ka koolides spordiajalooalaste loengute ja kohtumiste korraldamine võiks tuua kasu. Rein Järva võttis arutelu kokku tõdemusega, et probleemid on enam-vähem samad, mis aasta tagasi: rahul ei saa olla, et riiklikul tasandil spordiajaloo uurimist praktiliselt ei toimu, vaja oleks Spordimuuseumi juurde vastavat koosseisu; paranema peaks koostöö spordiala liitudega, kusjuures igas alaliidus peaks leidma vähemalt ühe ajaloo huvilise inimese; seltsis napib endiselt noori, ikka üleval küsimus, kuidas tõmmata kaasa spordiajaloo juurde ka alla 40-aastaseid inimesi; iga seltsi liige peaks tegelema mingi konkreetse uurimisteemaga; spordiveteranide ühenduse iga liige peaks kirja panema oma spordi(elu)loo; on vaja andmebaasi siiani spordiajaloo uurimisel tehtust; korrastamist vajab Eesti spordi kõige elementaarsema faktoloogia – riigi meistrivõistluste tulemuste fikseerimine; rohkem tuleks kasutada raadiokanaleid spordiajaloo tutvustamisel jne, jne.

Käib koolitund.

Tõsise tegevuse vahele mahtus ka sportlik lõõgastus. Petanques prooviti seekord jõudu trios ja pingelise turniiri võitis kolmik koosseisus Aime Tobi, Jaan Ahi ja Valdur Tamming. Nooleviskes oli täpsem Kalju Pluutus ja karuvõistluses Arthur Ruusmaa. Mälumängu võitnud võistkond esines rivistuses: Kaljo-Mihkel Johannes, Arthur Ruusmaa ja Enn Mainla. Koju sõideti natuke targemana ja kindlasti ka puhanuna ning laetuna uue energiaga.

VEE PEAL JA VEE ALL

Septembrikuu seltsipäeva külalisteks Eesti Spordimuuseumis olid Indriksonide kolme põlvkonda haaravast spordiperest kõige auväärsemad – Ulvi ja Viktor Indrikson. Mõlemal oli lapsepõlve muserdas sõda, mõlemad kasvasid üles Venemaa avarustes looduslastena – hommikust hilisõhtuni jooksud-mängud värskes õhus. Mõlemad jõudsid ühe ja sama ujumistreeneri juurde praeguses mõistes lootusetult hilja – 15-aastasena, kuid üldfüüsiline pagas lubas ruttu tõusta NLiidu tippu.

Ulvi Indrikson (Voog) kerkis 1950. aastate lõpul NSV Liidu koondise liidriks vabaujumises. 1958. aastal võitis ta NSV Liidu koondises kombineeritud teateujumises Euroopa meistrivõistluste hõbemedali, 1960. aastal võistles Rooma suveolümpiamängudel. Erinevates ujumisviisides on ta NSV Liidu meistriks tulnud 11 ja Eesti meistriks 26 korda. Edukalt on

Ulvi Indrikson tegelenud ka allveeujumisega – sel alal on ta 3-kordne Euroopa ja 2-kordne NSV Liidu meister. 1957. aastal valiti Ulvi Indrikson esimese naisena Eesti parimaks sportlaseks.

Viktor Indrikson on 12-kordne Eesti meister veepallis, 3-kordne NSV Liidu ja 10-kordne Eesti meister VTK suvises mitmevõistluses. 1998. a. tuli ta aga veteranide maailmameistriks võrkpallis.

Ulvi ja Viktor Indriksoni tütreid Kaire ja Kaja on samuti kuulunud Eesti ja NSV Liidu parimate ujujate hulka. Seejuures võitis Kaire esimese Eesti naisujujana 1977. a. Euroopa meistrivõistluste individuaalse medali (pronks 100 m seliliujumises). Tänapäeval jätkavad perekond Indriksonide ujumisdünastia saavutusi Kaja Indriksoni tütreid Berit ja Triin Aljand. Kohtumisel spordimuuseumis sai kuulda Indriksonide pere liikmete teest tippporti ning sportliku pere kujunemisest laiemalt. Külalised avaldasid mõtteid ka Eesti tänase ujumise kohta ning võrdlesid hetke sportimisolusid endisaegsetega.

VEEL KORD MÕNEST PROBLEEMIST

Kõigepealt vabandame Kaljo-Mihkel Johannes ees, kuna “Teatajas” nr 24 toodud juhatuselisele küsimustikule laekus tähtajaks mitte kaks, vaid tervelt poole rohkem vastuseid – kolmas vastaja oli tema. Meeldetuletus 25. “Teatajas” tõi vastuse ka Eino Riitsalult ja Vello Viirsalult. Täname vastajaid vaeva eest ja ootame endiselt vastuseid ka teistelt seltsi liikmetelt!!!

Liikmemaksu on võimalik tasuda või saata seltsi juhatusele (Tallinna osakonna liikmetel oma osakonna laekurile) ehk ka seltsi raamatupidamist korraldavale Eesti Spordimuuseumi pearaamatupidajale Hilja Nõmmejale (Tartu, Rüütli 15, ruum 314) või seltsi esimehele Enn Mainlale (samas, ruum 316, tel. 07/300754, fax 07/300763, E-mail: esas@spordimuuseum.ee). Loomulikult on võimalik liikmemaks ka kanda üle Eesti Spordiajaloo Seltsi arveldusarvele nr. 10152001602002 Eesti Ühispanka (kood 401). Ootame tegusid!

□ □ □ □ □ □ □

**Eesti Spordiajaloo Selts tänab Eesti Kultuurkapitali
seltsi tegevuse toetamise eest!**

□ □ □ □ □

**Eesti Spordiajaloo Seltsi Teataja nr. 27
koostas ja toimetab Enn Mainla**